

Devenim ceea ce suntem. (Constantin Noica)

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

Stema voievodului Constantin Brâncoveanu

ANUL I, NR.8

AUGUST 2020

APARE LUNAR

Nicolae Titulescu la Societatea Națiunilor

pag. 2-3

CÂTEVA CUVINTE DESPRE SARS-COV2 ACADEMICIAN

pag. 12 **VICTOR VOICU**

Constantin Brâncoveanu

86 de ani de la reînhumarea osemintelor domnitorului martir

pag. 4-5

BIBLIOTECILE - DE LA DESCRIERE BIBLIOGRAFICĂ LA WEB SEMANTIC

pag. 6-7

Ioan D. Caragiani, D. A. Sturdza și ... cerințele Sultanului

pag. 10

Alergătorii lui Boucher - avatarurile unei statui

pag. 11

Gestiunea contului pentru participarea României la Expoziția Universală de la Paris din anul 1867

pag. 8-9

Camil Ressu - 180 de ani de la naștere

Figura pictorului Camil Ressu este importantă în istoria artei interbelice românești, dar mai ales pentru istoria Școlii de Belle-Arte din București, unde artistul a fost profesor și rector timp de mai mulți ani, formând generații întregi de tineri artiști plastici. Fondurile Bibliotecii Academiei Române au primit ca donație sute de desene aparținând artistului, de la portrete ale unor prieteni și cunoștințe, precum Tudor Arghezi, familia Alexandru Bogdan-Pitești, Mihai Sadoveanu sau K. H. Zambaccian, care remarca, referindu-se la portret, „desenul în tuș pe care îl executa artistul pentru portret era așa de expresiv și impresionant, încât s-ar fi putut lipsi de culoare”, până la portrete de țărani, schițe pentru tablouri cu subiecte rurale, peisaje și mai ales studii de atelier, în care nudul, cu precădere feminin, este reprezentativ.

Colecția Cabinetului de Stampe deține și desenele sale erotice, artistul fiind un voluptuos, un îndrăgostit de silueta feminină, de volumetria formelor și de carnația bogată a femeii. Cu toate acestea senzualitatea sa se păstrează în limitele unui rafinat simț al solidității sculpturale a figurilor, a atitudinii lor; poate pentru că nudul era considerat cel mai apropiat de natură, sugerând cea mai mare claritate și abstracție a conturului, la el putându-se observa cu adevărat virtuțile liniei. Pentru Camil Ressu, desenul este cel care va deschide drumul aventurii, al experienței și al imaginației. Accentul său cădea pe desen, pe studiul după modelul viu, îndeosebi nud, pus alături de modelul antic. Practica de atelier era considerată esențială, Ressu fiind un adept al tradiției academice. Desenul nu era doar

un studiu în vederea picturii, ci un mijloc de expresie cu propriile sale legi.

Camil Ressu are darul de a face din desen o operă de artă explicită, reușind să compună o figură în numeroase poziții și ipostaze, în picioare, în mișcare, așezate, jumătate de figură, torsionată, curbată, sau molatică. La el, desenul are o autonomie totală, iar fascinația exercitată de artă își face simțită prezența, înainte de orice, prin desen. Folosirea măiastră a creionului și cărbunelui i-a permis să redea cu mare dexteritate unele detalii delicate. Numeroasele sale desene reliefează sinceritatea artistului față de model, fie el uman sau din natură.

Cătălina Macovei

Nicolae Titulescu la Societatea Națiunilor

Nicolae Titulescu a fost cel mai cunoscut diplomat român al secolului al XX-lea și o mare personalitate a diplomației europene în perioada dintre cele două războaie mondiale. La sfârșitul Primului Război Mondial, reorganizarea Europei postbelice a fost stabilită în cadrul Conferinței de Pace de la Paris (1919-1920), la care N. Titulescu a participat în calitate de prim-delegat al României, semnând, alături de Ion Cantacuzino, *Tratatul de Pace* dintre statele aliate și asociate Antantei și Ungaria. Acest tratat marca unirea Transilvaniei, Crișanei, Maramureșului și Banatului cu România (1920).

În perioada 1928 - 1936, Nicolae Titulescu a fost de mai multe ori

mulțumesc pentru amabilitatea pe care ați avut-o acceptând să mă ascultați în cadrul acestui Comitet Privat, deși afacerea colonilor maghiari este deja înscrisă pe ordinea de zi a Consiliului. Cred că metoda pe care ați adoptat-o este cea mai bună, căci, înainte de toate explicațiile preliminare care v-au fost oferite, dezbaterea în fața Consiliului ar putea lua forma unei dezbateri politice. Aici, dimpotrivă, consider că datoria mea este de a clarifica conștiința dumneavoastră ca oameni, înainte de a fi chemați să luați o decizie politică în numele guvernelor pe care le reprezentați. Ambiția mea aici, în acest Consiliu Privat, este ceva mai mult decât simpla transmitere a

rău faptul de a vă expune câteva considerații preliminare grupate în jurul a doi șefi, înainte de a-mi executa programul, astfel încât l-am limitat în mod strict. În primul rând, și înainte de toate, legile agrare din România își au toate originea în reforma agrară care a fost realizată în vechiul Regat, adică în patria mamă, înainte de începerea războiului. Toate noile teritorii și-au modelat mai mult sau mai puțin legile agrare la cele ale vechiului Regat. Prin urmare, nu poate exista *ab initio* cea mai mică tendință de a submina minoritățile de diferite rase, deoarece, în momentul în care am legiferat, această problemă nu exista. De fapt, marea generație care a creat România modernă a

noastre erau îndreptate, în același timp, spre un obiectiv mult mai înalt, cel al unității naționale a tuturor românilor. În mai 1914 au fost alese în vechiul Regat al României Adunările Constituante, pentru a lărgi dreptul de expropriere pentru utilitate publică și a permite ca exproprierea, care se făcuse până atunci, ca în toate statele, în beneficiul comunității, să poată permite de fapt transferul proprietăților de la o clasă - proprietarii din mediul rural - în beneficiul celuilalt - țărani. Exproprierea, așa cum am conceput-o în 1914, a fost totuși o operațiune pe care aș îndrăzni să o descriu drept conservatoare, nu numai în scopul ei, ci și în substanța sa; la vremea aceea, moneda românească era la egalitate cu aurul și exproprierea s-a tradus de fapt prin transformarea dreptului de proprietate a unui drept imobiliar într-un drept mobil egal ca valoare. În plus, în 1914, am fost preocupați mai ales de o distribuție corectă a proprietăților rurale. Putem considera reforma pe care am avut-o în vedere ca o reformă agrară mai presus de orice, obiectivă. Dar a venit războiul. Două treimi din teritoriul românesc era ocupat de germani. În ultima treime pe care am rămas, armata română a trebuit să lupte alături de două milioane de ruși care, mișcați de revoluția de la Petrograd și Moscova, nu au ezitat să se bolșevizeze. În aceste condiții, trebuia să ne gândim, în afară de considerațiile de distribuție a proprietăților, să menținem și ordinea socială în sine. Am fost determinați să extindem exproprierea, așa cum am prevăzut-o în 1914 și să acceptăm acel principiu potrivit căruia țărani trebuie să devină stăpâni ai solului. A spune că exproprierea în România a fost consecința Revoluției ruse din 1917 înseamnă a comite o nedreptate față de conducătorii români care au fost preocupați de această întrebare din 1913. Dar este incontestabil faptul că limitele reformei noastre trebuiau să se extindă, în conformitate cu noile evenimente. Voi califica reforma funciară, așa cum am realizat-o în 1917, ca o reformă funciară subiectivă. Într-adevăr, scopul nostru a fost să remediem inechitatea distribuției pământului așa cum apărea ea în vechiul Regat, dar și să-l facem pe țaran stăpân al solului și, prin urmare, să creștem interesul pentru menținerea ordinii sociale. Pentru a apăra proprietatea individuală, nu am ezitat să sacrificăm actualii proprietari pentru a salva substanța legii. Este bine,

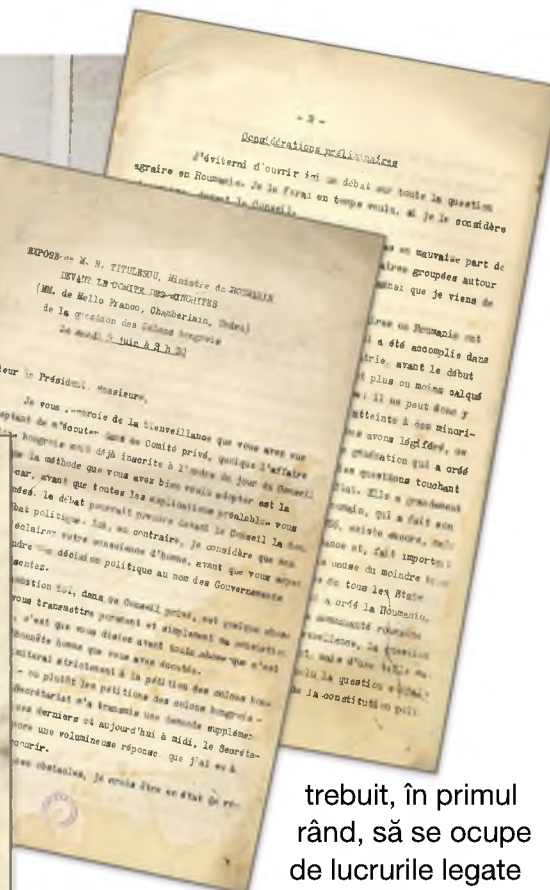
Ministru al Afacerilor Străine; în primul ministeriat la Externe (1927-1928) el are o contribuție decisivă la acceptarea internațională a punctului de vedere românesc cu privire la problema „optanților” maghiari, ridicată de Budapesta, care afirma că România ar fi discriminat la reforma agrară din 1921 pe marii proprietari (moșieri) maghiari din Transilvania. Titulescu a combătut afirmațiile guvernului maghiar, demonstrând corectitudinea efectuării reformei respective de către România. Din 1923 până în 1930 această chestiune a fost obiectul unor numeroase dezbateri în *Comisia pentru minorități a Societății Națiunilor*, având drept combatanți doi dintre cei mai celebri diplomați ai vremii, Nicolae Titulescu, în calitate de reprezentant al României și contele Albert Apponyi, reprezentatul Ungariei. Redăm în continuare un *Expozeu* susținut de Nicolae Titulescu asupra problemei colonilor maghiari (originalul în limba franceză) în fața Comitetului pentru minorități al Societății Națiunilor (M. de Mello Franco, Chamberlain, Unden), marți, 9 iulie, la ora 3,30, [1929]: „Domnule Președinte, domnilor, Vă

convingerii mele. Ceea ce doresc este în primul rând să puteți spune că este o convingere a unui om onest pe care l-ați ascultat. Mă voi limita strict la petiția colonilor maghiari - petiția, sau mai bine zis petițiile colonilor maghiari, deoarece, pe 6 iunie, secretariatul mi-a trimis o solicitare suplimentară din partea lor și, astăzi la prânz, secretariatul mi-a trimis un alt voluminos răspuns, pe care abia am avut timp să îl parcurg. În ciuda tuturor acestor obstacole, cred că sunt în măsură să răspund fapt cu fapt.

Considerații preliminare

Voi evita să deschid aici o dezbatere asupra întregii chestiuni agrare din România. Voi face acest lucru în timp util, dacă consider că este necesar, în fața Consiliului. Dar cred că nu-mi veți lua în nume de

trebuie, în primul rând, să se ocupe de lucrurile legate de nașterea și dezvoltarea noului stat. Ea și-a îndeplinit în mare parte sarcina, deoarece, nu numai că nucleul românesc, care și-a făcut apariția în politica europeană în 1856, există încă, dar s-a și dezvoltat, și-a câștigat independența și, faptul cel mai important dintre toate, nu a fost niciodată, dar niciodată, cauza celei mai mici perturbări pentru pacea europeană. Cancellariile tuturor statelor pot depune mărturie în acest sens. Marea generație care a creat România, prea preocupată de interesele politice ale comunității românești ca Stat, a atins problema socială prin excelență, problema agrară, în mai multe rânduri, mai ales în 1864, dar în așa fel încât nu se poate spune că a rezolvat problema socială din România, întrucât a rezolvat problema constituirii politice a statului român. Această mare povară a căzut pe umerii generației actuale. Am început-o în 1913 și a trebuit să o continuăm în mijlocul greutăților războiului, în timp ce toate energiile

Expozeu în Comitetul pentru Minorități

este rău, - istoria ne va spune. Conștiința noastră și-a dat deja răspunsul. Faptul că a asociat milioane de capete de familii cu conservarea proprietăților individuale explică fenomenul că, în timp ce au apărut tulburări în aproape toate țările vecine României, în timp ce bolșevismul a crescut și la Moscova și la Budapesta, nu se poate cita, de la război până astăzi, o singură tulburare socială în România. Vă amintiți, domnilor, în ce condiții a avut loc unirea noilor teritorii românești cu țara mamă! După pacea separată a rușilor cu Germania, România a trebuit să suporte la rândul ei tratatul de violență și mutilare care a fost Tratatul de la București din 1918. Prin urmare, în virtutea principiului liberei dispunerii a popoarelor, un principiu proclamat de atâtea ori de către președintele Wilson, că Transilvania, prin organul administrației sale locale, Consiliul dirigent, și că Basarabia, prin organul său administrativ local - Sfatul Țării - și-au proclamat unirea cu Vechiul Regat, este firesc. Tratatul de pace nu au ratificat decât deciziile luate de liberul arbitru al acestor populații. Reforma funciară din noile teritorii a fost uneori schițată, alteori rezolvată, definitiv de aceste administrații locale. Legile agrare din 1921 au, este sigur, într-o măsură foarte mare, un caracter de ratificare. Este destul de evident că în noile teritorii nu se poate crea o altă proprietate țărănească decât aceea creată în condițiile din țara mamă, pe care tocmai le-am reamintit. Atâta timp cât moneda românească a rămas mai mult sau mai puțin aproape de aur, totul a fost bine. Au fost mulți proprietari de origine străină care s-au declarat fericiți, nu numai că au putut să scape din bolșevism, dar să și aibă mijloacele de a putea realiza o valoare apreciabilă a terenurilor a căror posesie le-ar fi putut părea precară. Dar schimbul românesc a scăzut. Din motive pe care nu trebuie să le explic aici, unitatea monetară națională, leul, care a fost anterior la paritatea francului elvețian, a scăzut în proporție de la 1 la 40 și valoarea doar 2 centi elvețieni. Deci reforma agrară efectuată a apărut pentru unii ca o povară încă mai dureroasă de suportat. Uitănd că, datorită legilor agrare, orice proprietar din România se putea bucura în mod liber de proprietăți reduse, în condiții de liniște și ordine care erau cunoscute doar în viața de dinainte de război, proprietarii străini nu au dorit să ia în considerare faptul că

terenul care a fost luat de la ei și valoarea actuală a compensației acordate acestora era alta. Totuși, această compensație a fost o compensație în rentă de stat, plătită în 40 de ani, adică o compensație în lei, dar nu la cursul depreciat din ziua de azi, ci în lei la valoarea pe care o va avea această monedă de acum în 40 de ani; și, reforma agrară din România a devenit astfel obiectul disputelor internaționale. Subiecții maghiari din Transilvania au fost aceia care au optat pentru naționalitatea de origine și care au început bătălia. Vă amintiți cu toții, domnilor, faimoasele dezbateri pe care le-am avut la Societatea Națiunilor față de această întrebare foarte dificilă a optanților maghiari; optanții

1923, contele Apponyi, când acesta din urmă a simțit că pierde terenul, a anunțat public noua aventură care aștepta România - afacerea colonilor maghiari din Transilvania. Și, pe 6 iulie, a trebuit să trimit guvernului meu o telegramă, al cărei original îl pot pune la dispoziția Consiliului și în care insistam asupra acestei intenții a contelui Apponyi. Am spus guvernului meu că contele Apponyi mi-a transmis următoarele: «Ați câștigat, dar să nu credeți că s-a terminat; o vom face mereu, din nou și din nou, până când, cu ajutorul Duhului Sfânt, vă vom aduce la Haga. Este o datorie sacră pentru noi să apărăm minoritățile maghiare în interesele lor pecuniare, în interesul rasei și al culturii

internaționale - întrebarea optanților maghiari -, la ce bun să se ocupe de 14.000 de arii aparținând la 1095 de coloni, umili țărani ai Transilvaniei? Ungaria a considerat că a avut la dispoziție posibilitatea unui atac atât de formidabil, încât, pentru moment, ar putea renunța la slaba armă pe care plângerea a 1000 de coloni ar putea-o furniza. Dar, vă puteți întreba, de ce nu a acționat Ungaria între iulie 1923 și februarie 1925? Explicația este foarte simplă: Ungaria, care solicita atunci un împrumut, iar politicienii săi erau prea abili pentru a nu fi sesizat că apelarea la solidaritatea economică europeană și agitația minoritară în comun era o imposibilitate. Într-adevăr, în septembrie 1923 la Geneva, în

Tratatul de la Trianon (4 iunie 1920) a fost semnat din partea României de dr. Ion Cantacuzino, ministru de stat și Nicolae Titulescu, în calitate de prim-delegat al țării

maghiari cereau o plată în aur. Recunosc că am avut de la început multe dificultăți pentru a-i convinge pe membrii Consiliului că aceasta nu a fost o confiscare, ci au fost consecințele naturale ale celei mai mari revoluții pașnice pe care Europa a cunoscut-o. De asemenea, a trebuit să repet de mai multe ori că ceea ce solicitau optanții constituia pentru România o taxă anuală egală cu de trei ori bugetul său general și că, dacă noi considerăm România incapabilă să se raporteze la o monedă mult mai puternică astăzi față de cei patruzeci de ani în care arieratele rentei de expropriere au fost plătite, cum putem să-i cerem imediat o plată mare în aur. Consiliul, după multe explicații, a văzut gravitatea problemei. Optanții au pierdut procesul. Însă - și acesta este al doilea punct principal al considerațiilor preliminare cu care doresc să atrag atenția Consiliului, înainte de a aborda problema care ne preocupă astăzi că - în declarația strălucită făcută la 5 iulie

naționale ...; am mai cunoscut în istorie vremuri când teritoriile noastre au fost invadate de străini, în special de turci, și timpul ni le-a dat înapoi ». Într-adevăr, nu este uimitor faptul că legile agrare din 1921, care sunt incriminate astăzi înaintea dumneavoastră că încalcă Tratatul Minorităților, nu au determinat timp de patru ani nici un proces din partea minorității maghiare? Cum aceștia din urmă s-au lăsat expropriați, cum s-au resemnat față de încălcarea drepturilor lor și ar fi ajuns să se plângă numai după o perioadă de patru ani? Care este explicația acestei atitudini bizare? Explicația este simplă, domnilor. În spatele colonilor de rasă maghiară - indiferent dacă doriți sau nu să o afirm - se află Ungaria, iar tactica politică cu privire la România este, indiferent dacă îi displace dlui Jules Torny, avocatul colonilor, stabilit la Ciocova, România, unde lucrează ca avocat, la Budapesta. Atâta timp cât Ungaria a avut o mare întrebare pe care să o fluture în fața opiniei

decembrie 1923 la Paris, în ianuarie 1924 la Londra, în februarie 1924 la Paris și, în sfârșit, în martie 1924 la Geneva, unde a și fost semnat acordul, toți eram cufundați în negocierile dificile ale negocierii împrumutului ungar. Dar, imediat ce s-a ajuns la acord, bătălia a reînceput. În iunie 1924, am fost chemați în fața Consiliului, de către Ungaria, într-un caz de foarte mică importanță - numirea unui președinte al tribunalului maghiaro-român !! În septembrie 1924, am avut un minunat discurs al contelui Apponyi cu privire la minorități, în galeria adunărilor, un discurs în care a dat în judecată Societatea Națiunilor și care i-a atras o replică destul de dură din partea dlui Paul Hymans. În cele din urmă, în februarie 1925, am avut plângerea colonilor. Patru ani pierduți înainte de a ajunge la această întrebare. Prea mult timp irosit pentru a nu aborda această chestiune imediat, fără a pierde un minut.“

(B. A. R., A 2734)

Gabriela Dumitrescu

Constantin Brâncoveanu - 86 de ani de la

Constantin Brâncoveanu (1654 – 1714) a fost domn al Țării Românești între anii 1688 și 1714, având una din cele mai lungi domnii din istoria Principatelor române. Nepot de soră al domnului Șerban Cantacuzino, el a moștenit și a sporit o avere considerabilă, care consta în proprietăți imobiliare, bunuri mobile și sume de bani depuse în străinătate. În timpul în care a domnit, Țara Românească a cunoscut o lungă perioadă de pace, de înflorire culturală și de dezvoltare a vieții spirituale, în urma sa rămânând un mare număr de ctitorii religioase și un stil arhitectural eclectic ce-i poartă numele. Domnitorul a fost executat la 15 august 1714, împreună cu cei patru fii ai săi (Constantin, Ștefan, Radu și Matei) și cu sfetnicul Ianache Văcărescu, deznodământ la care au contribuit în mare parte intrigile familiei Cantacuzino. Pentru felul cum au murit, cu toții sunt venerați de către Biserica Ortodoxă Română, care i-a canonizat sub numele de Sfinții Mucenici Brâncoveni în 1992. După martiriu, trupul lui Constantin Brâncoveanu a fost aruncat în marea Marmara, fiind pescuit de niște greci, care l-au îngropat în insula Halki. În 1720, Marica Brâncoveanu a adus trupul în țară și l-a înmormântat la Biserica Sfântul Gheorghe-Nou, ctitorie a domnului. Lespedea de pe mormânt nu a fost inscripționată, pentru a nu a afla turcii că trupul a fost adus în țară; văduva Domnitorului a inscripționat însă numele Constantin Brâncoveanu, cu caractere chirilice, pe candela de argint, inscripție redescoperită în 1914. Osemintele lui Constantin

Brâncoveanu au fost dezgropate în secolul XX de două ori - în 1932, cu prilejul cercetărilor arheologice desfășurate sub coordonarea lui Virgil Drăghicescu, secretar al Comisiunii Monumentelor Istorice, și în 1985, pentru lucrări de consolidare a mormântului, condus de arheologul Panait I. Panait. În Bucureștiul interbelic, la 21 mai 1934, cu prilejul împlinirii a 220 de ani de la martirizarea domnitorului Constantin Brâncoveanu, a fost organizată procesiunea solemnă de reînhumare a osemintelor voievodului martir. Presa vremii a prezentat atât programul ceremoniei, întocmit de Patriarhia Română, cât și desfășurarea evenimentelor. În vederea organizării acestei manifestări grandioase, Patriarhul Miron Cristea transmite prin intermediul ziarului „Apostolul” din 15 mai 1934, o *Circulară* adresată instituțiilor culturale: „Împlinindu-se 220 de ani de la moartea în chinurile cele mai cumplite a marelui domn român și bun creștin Constantin Brâncoveanu, Biserica Noastră a găsit de bine ca, cu prilejul reînhumării osemintelor sale, ce va avea loc în ziua Sfinților Împărați Constantin și Elena (21 mai) din anul acesta, pe lângă procesiunea religioasă impunătoare ce va fi în Capitală cu acest prilej, să participe toate instituțiile culturale ale țării noastre la această pioasă comemorare. Căci, veneratul voievod român a fost nu numai ctitor de mărețe sfinte lăcașuri ce-i proslăvesc memoria în tot cuprinsul țării, ci și un mare ctitor al culturii românești în genere în duh creștin, în țară și peste

hotare, cum așa de frumos spunea vestitul predicator și Mitropolit Antim Ivireanul:

„Creșineasca-ți mare însuflețire a fost râul cel cu curgerile de aur, dintre care au curs 4 izvoare - ale românilor, elinilor, arabilor și ale ivirilor tipare».

Domnia sa, în timp de peste un pătrar de veac, a inaugurat în acea epocă, supranumită brâncovenească, sub toate raporturile de manifestare ale sufletului românesc. Prin unitatea creștină a sufletului românesc, fără de dezbinări confesionale, ori alte religii, marele domn întrededa făurirea și trăinicia unității noastre naționale, așa cum ne-a încredințat prin viața și martiriul său și al copiilor săi. De

aceea, cu onoare Vă rugăm să binevoiți a lua măsuri ca și elevii școlii condusă de

d-voastră, să participe cu pregătirea necesară la executarea acestei sărbători pioase”. Este stabilit de asemenea și *Programul* acestei manifestări solemne din ziua de 21 mai, publicat în același ziar:

„1. În dimineața zilei de 21 mai a. c., se va săvârși în paraclisul patriarhal, liturghie și pomenire pentru Marele Martir Constantin Brâncoveanu, de către Clerul Sf. Patriarhii, în prezența I.P.S. Patriarh și a P.S. Membri ai Sf. Sinod și a înaltelor autorități, cari vor fi de față. Serviciul religios se va sfârși cel mai târziu la orele 9 și jum -10.

În acest timp, sicriul cu reliquie Marelui Constantin se va afla în mijlocul paraclisului, sub policandru, așezat pe un catafalc, anume amenajat din timp.

2. Se va oficia Sf. Liturghie în toate bisericile, cu Ectenia pentru morți și Cuvântare panegirică, rostită de preoții respectivi.

3. P. C. Protopopi, cu câte o delegație de 8-10 preoți, îmbrăcați curat, în ținută oficială, culion, baston, cruci, cei care au, și cu epitrahile - de preferință culoare deschisă - vor fi prezenți în București, în piața Bibescu-Vodă, în ziua de 21 mai a.c., ora 9 dimineața, unde li se va indica locul ce trebuie să ocupe în cortegiu.

4. Toți preoții din București, în ziua de 21 mai a. c., vor termina serviciul liturgic la biserică în așa fel pentru

reînhumarea osemintelor domnitorului martir

ca la ora 9 și jum. să fie prezenți în curtea Sf. Patriarhiei, în costume oficiale: culion, baston, cruci și cu epitrahile - culoare deschisă - unde li se va indica locul ce trebuie să ocupe fiecare în cortegiul.

5. Clopotele tuturor bisericilor din Capitală vor fi trase în tot timpul procesiunii, începând de la ora 11 dimineața și urmărind cu atențiune momentele când începe și când încetează sunetul clopotului celui mare al Sf. Patriarhiei.

6. Prapori frumoase, curate, noi, vor fi purtate în procesiune de către cântăreții bisericilor respective, îmbrăcați în haine curate.

7. Stareții și starețele mănăstirilor din eparhie, împreună cu călugării și călugărițele respective, vor fi prezenți în ziua de 21 mai a. c. la ora 9 dimineața în Piața Bibescu-Vodă.

8. Se va scoate un număr festiv al revistei „Apostolul”, care va cuprinde materialul comemorativ și chipuri ctitoricești.

9. Se vor organiza, de către P.P.C.C. Protopopi din Eparhie, în înțelegere cu autoritățile școlare și comunale locale, câte o serbare, în toate școlile, la care se vor ține cuvântări ocazionale și se vor recita poezii, pentru proslăvirea faptelor Marelui Domnitor.

10. Elevii Seminarului monahal de la Mănăstirea Cernica, curat îmbrăcați, cu mantii, cu camilavce și cu metanii, vor fi prezenți în ziua de 20 mai a.c., ora 2 p.m. la Sf. Patriarhie, spre a fi rânduiți 8 dintre elevii seminarului de aceeași statură, la strejuirea sicriului cu osemintele Domnitorului peste noapte și la purtarea a doua zi, a sicriului cu aceste oseminte, până la Biserica Sf. Gheorghe-Nou.

11. La Biserica Sf. Gheorghe-Nou din Capitală, unde se va face reînhumarea osemintelor Marelui Domnitor, se va oficia în ziua de 21 mai a. c. Sfânta Liturghie, cu rugăciunile pentru morți, de clerul Bisericii, slujba fiind terminată la ora 11 dimineața.

12. Vor lua parte toate autoritățile civile și militare, după un itinerariu ce se va stabili de o comisie specială”. Parcursul cortegiului este redat cu lux de amănunte de ziarul „Dimineața” din 22 mai:

„Procesiunea se va desfășura pe următorul parcurs: Curtea Sf. Patriarhiei, pornirea prin fața Camerei deputaților, alea din dreapta, Piața Bibescu-Vodă, Str. Bibescu-Vodă, B-ul Maria, Spit. Brâncovenesc, Piața Senatului, Calea Victoriei până la Alcalay, B-ul Academiei, Str. Colței, Biserica Sf. Gheorghe-Nou. Pe tot acest parcurs, muzicile militare vor intona Rugăciunea; când fruntea cortegiului ajunge în dreptul lor, vor înceta, după scurgerea cordonului de închidere. Festivitatea se va termina cu Hora Unirii. Se vor face trei stări: la Biserica Domnița Bălașa, ctitorie brâncovenească, Universitate și Biserica Sf. Gheorghe-Nou. Când sicriul cu oseminte va ajunge în aceste puncte, în fața lor, cârmacii grupelor [de] protopopi și stareți, în

mod discret vor da cuvânt de oprire. Corul din frunte încetează, iar diaconii vor rosti Ectenia mică a morților. Ecfonisul, *Că tu ești Învierea ...*, îl rostesc la Domnița Bălașa I. P. S. Patriarhul, la Universitate I. P. S. Mitropolit Pimen al Moldovei, iar la Sf. Gheorghe-Nou I. P. S. Mitropolit al Ardealului. În lipsa acestora, cei după dânșii. Răspunsurile se dau de către ei și preoții, pe treptele bisericii.

Ajungând în fruntea cortegiului, acolo rânduirea o va face aici dl maior Papanopol, pe dreapta și pe stânga, la intrare, în lăuntru curții, călugărițele și călugării în lături, jos în curte, diaconii capitalei, între dânșii și preoții pe treptele bisericii, lăsând spațiu pentru trecere. Intră în biserică numai cei patru cântăreți ai Patriarhiei, preotul Bisericii Sf. Gheorghe-Nou, cei patru preoți arhimandriți ai Patriarhiei, membrii Sf. Sinod, patru diaconi ai Patriarhiei, sicriul încadrat de călugării săi, reprezentantul Curții Regale, I. P. S. Patriarhul și toată oficialitatea, militari și civili. Imediat începe corul Bisericii Sf. Gheorghe-Nou, la catafalc, cântând troparul *Cu sfinții odihnește...*, chiar de la ușa bisericii, până lângă criptă. Alături de aceasta se găsește o masă îmbrăcată cu pluș. Călugării vor depune sicriul pe masă și se vor retrage în fața Altarului, pe trepte. Toate luminile Altarului, policandrilor, candelor, amvonului vor fi aprinse, iar ușile altarului deschise.

PP. SS. membri ai Sinodului vor trece în fața Altarului, asistența va rămâne ceva mai în urmă, cântăreții vor trece în strana stângă. Pe lângă criptă vor înainta preoții Patriarhiei și parohul, diaconii, I. P. S. Patriarhul și reprezentanții familiei Brâncoveanu. Arhidiaconul Evghenie va rosti Ectenia mică a morților, iar Mitropolitul Pimen va citi rugăciunea cea mică de deslegare. În vremea când corul va începe *Veșnica pomenire*, diaconii Patriarhiei vor apuca, doi câte doi de colțurile sicriului și-l vor coborâ în criptă. la sfârșitul ceremoniei religioase Patriarhul va stropi sicriul din criptă cu vin, rostind formula *Al Domnului este pământul cu tot ce este pe el, lumea și cei ce o locuiesc!* și apoi *Pentru rugăciunile sfinților*”. Așadar, la această impresionantă ceremonie au luat parte: M. S. Regele Carol II, însoțit de A.S.R. Principele Nicolae și Măria sa Marele Voievod Mihai; guvernul țării era reprezentat de prim-ministrul Gheorghe Tătărașcu, dr. C. Angelescu, Ministru de Instrucție, Culte și Arte; I. Incuț, Ministru de Interne; Richard Franasovici, Ministru de Comunicații; Nicolae Teodorescu, Ministru de Industrie și Comerț; Alex. Popescu-Necșești, Subsecretar de Stat la Culte și Arte; Mitiță Constantinescu, Subsecretar la Finanțe; Mihail Negură, la Domenii; Nicolae Budurăscu, Subsecretar de Stat la Președinția Consiliului de Miniștri.

Reprezentanții familiei Brâncoveanu erau d-nii Const. Brâncoveanu, George Brâncoveanu, George Bibescu, d-na Alexandrina Cantacuzino, d-na și dl Argetoianu, generalul Berindei, familia colonel Ștefănescu-Krețulescu, Fălcoianu, Slătineanu etc. Din partea Armatei, au fost d-nii generali Uică, Ministrul Apărării Naționale, Condeescu, Ștefănescu-Amza, Samsonovici, Gorski, Mihail Ionescu, Papazoglu, Negreanu. Mai erau prezenți d-nii Al. Donescu, Primarul General a Municipiului București; I. Pitulescu, Directorul general al Poștelor; domnul Zografi, din partea Coloniei albaneze etc.

La această manifestare a spiritului românesc s-au adăugat deci cele

mai mari personalități ale vieții academice și publice românești, precum și o mare mulțime de credincioși din București și din întreaga țară, cinstind după cuviință rămășițele pământești ale marelui Domnitor și Martir Constantin Brâncoveanu, acceptând autenticitatea osemintelor mucenicești ale Voievodului Martir, probată de expertiza științifică și istorică a celor mai competente personalități ale vremii. Din fericire, Arhiva Națională de Filme deține un scurt metraj al acestui eveniment, care poate fi vizualizat pe Youtube (<https://www.youtube.com/watch?v=n2TJ4xkdZN8>).

Iulia Dragomirescu

Primele organisme de normalizare privind descrierile bibliografice apar după anul 1918, iar momentul-cheie pentru standardizarea internațională actuală este considerat a fi

Congresul internațional al bibliotecarilor și bibliofililor, ținut la Paris între 3 și 9 aprilie 1923, datorită importanței rezoluțiilor acestuia privind crearea asociațiilor bibliotecarilor și bibliofililor la nivelul fiecărei țări, precum și generalizarea utilizării fișei internaționale. Participanții au conștientizat necesitatea cooperării internaționale, astfel încât la *Congresul de la Praga* din 1926 este aprobată propunerea lui Gabriel Henriot (1880-1965) privind crearea unui „Comitet internațional” care să reprezinte asociațiile naționale la nivel internațional și să pledeze cu autoritate cauza bibliotecarilor moderni. Propunerea este însușită câteva luni mai târziu de *American Library Association*, iar în anul următor, pe durata ceremoniilor de sărbătorire a 50 de ani ai *British Library Association*, este creată IFLA - *International Federation of Libraries Associations*. După 1945, cooperarea internațională este susținută și de alte organisme internaționale, în special de către UNESCO și ISO - *International Organisation for Standardisation*. Prima problemă de rezolvat a fost elaborarea unui sistem internațional unic de reguli de catalogare, în locul regulilor anglo - americane, pe de o parte, și a instrucțiunilor prusiene, pe de altă parte. Valorificând tendințele și climatul favorabil, IFLA creează, în 1954, un grup de lucru însărcinat cu coordonarea principiilor de catalogare. După o foarte riguroasă și asiduă pregătire, sub patronajul IFLA, cu importante donații și subvenții de la *Council on Library Resources* din Washington și cu ajutorul UNESCO, care găzduiește în localurile sale 105 participanți reprezentând 53 de țări și 12 organizații internaționale precum și 104 observatori, în octombrie 1961 este organizată *Conferința de la Paris*, definindu-se rolul și structura oricărui catalog, definindu-se cu precizie utilizarea diferitelor tipuri de intrări și de vedete, fixându-se regulile de catalogare pentru autori multipli conturându-se chiar și profitul potențial oferit de mașinile electronice. Metoda de lucru utilizată, caracterizată de pragmatism, prudență și concertare, a permis elaborarea unui sistem flexibil de norme internaționale, *Principiile de la Paris*, capabil să se adapteze rapid problemelor generate atât de noile suporturi, cât și de revoluțiile informatice.

De acum înainte metoda de lucru rămâne stabilită definitiv, în timp ce normele rămân totuși susceptibile să evolueze pentru a ține pasul cu noile evoluții tehnice. În anii următori, IFLA se concentrează asupra bibliografiilor naționale în scopul de a găsi mijloace de facilitare a schimburilor internaționale și propune utilizarea unei descrieri maxime care să conțină toate elementele posibile, care să nu oblige pe nimeni să le

utilizeze pe toate, dar cu obligația pentru toți de a respecta ordinea prestabilită și punctuația propusă. În acest mod, devenea posibilă identificarea celor 8 zone ale unei

descrieri bibliografice, indiferent de limba și proveniența acesteia. Această soluție a fost omologată de ISO în 1971 sub numele de ISBD (M), *International Standard Bibliographic Description* (Monograph); succesul a fost deplin, fiind imediat adoptată de multe biblioteci naționale. Datorită succesului, principiul a fost extins treptat pentru a putea integra în sistem toate tipurile de documente, ajungându-se la nouă standarde internaționale de descriere bibliografică: generală - ISBD (G), monografii - ISBD (M), publicații seriale - ISBD (S), documente cartografice - ISBD (CM), documente vechi - ISBD (A), muzică imprimată - ISBD (PM), documente non-carte (imagini animate, înregistrări sonore) - ISBD (NBM), documente electronice - ISBD (CF) devenit ulterior ISBD (ER), precum și pentru părțile componente ale unui ansamblu care a făcut deja obiectul unei descrieri bibliografice - ISBD (CP). Stabilind o structură rigidă pentru descrierile bibliografice, ISBD-urile facilitează conversia acestora în date înregistrabile în calculatoare, dar având o concepție orientată pentru prezentarea pe hârtie nu puteau fi totuși un instrument pe deplin utilizabil în cadrul schimburilor de fișiere informatizate. Înregistrarea informatică a descrierilor bibliografice presupune utilizarea unui suport structurat, deoarece o mașină nu putea recunoaște o informație prin conținutul său, dar o putea identifica în funcție de structura suportului și a unor elemente specifice de codificare asociate. Dacă două calculatoare dispun de modele (formate) identice de organizare a datelor, atunci între cele două mașini transferul de fișiere este posibil. *Biblioteca Congresului* abordează această problemă la începutul anilor 50 și

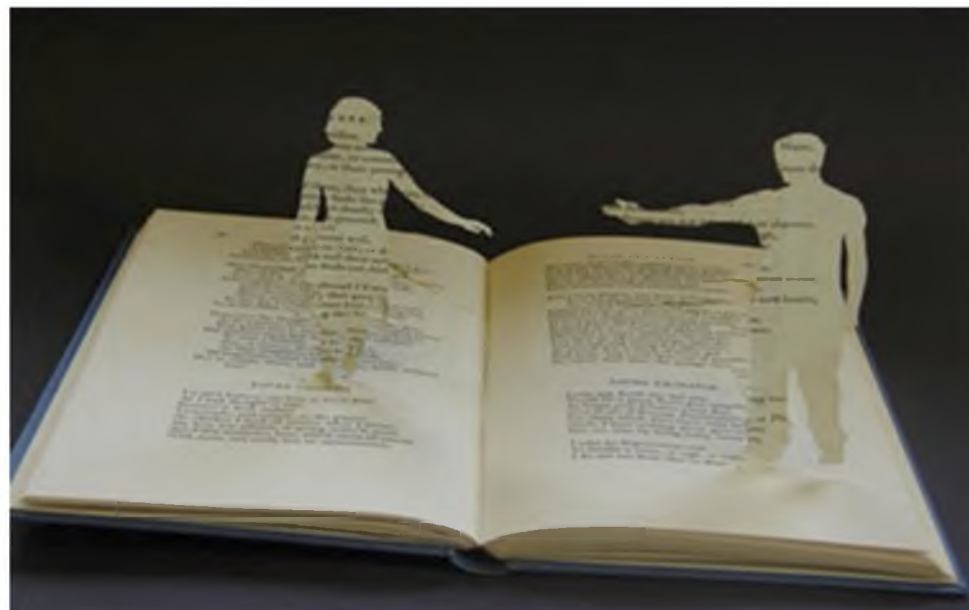
primul format de schimb pentru descrierile bibliografice, MARC - *MAchine-Readable Cataloging*, apare în 1965 inițial sub numele de LCMARC, apoi, după adoptarea lui

ca standard american, sub numele de USMARC, el fiind experimentat cu succes între anii 1965 și 1970 în 16 biblioteci americane. În zilele noastre, MARC 21 este formatul cel mai cunoscut și cel mai utilizat în întreaga lume, datorită facilităților și performanțelor tot mai prezente ale editorilor, în 1972 este creat ISBN - *International Standard Book Number*, cod care permite identificarea cărților prin procedee informatice, în structura sa regăsindu-se informații de identificare a zonei lingvistice din care provine cartea, a editorului și a titlului în cadrul producției editorului respectiv. ISBN-ul este utilizat cu succes, atât de către editori, cât și de către biblioteci, în numeroase aplicații informatice privind gestiunea comenzilor, gestiunea stocurilor, gestiunea schimburilor. De asemenea, procedeul este repede adaptat și pentru perioade prin crearea, în 1975, a ISSNului - *International Standard Serial Number*. Bibliotecile lumii evocă, încă foarte frecvent, „criza revistelor științifice”, datorată creșterii rapide a numărului de reviste publicate, în special în știință, tehnică și medicină (STM), concomitent cu creșterea mărimii acestora, precum și, mai ales, creșterii exponențiale a costurilor abonamentelor. Oferta electronică pe *Internet* a vizat în primul rând revistele științifice destinate comunicării punctuale între cercetători, extinzându-se ulterior la alte tipuri de reviste, la enciclopedii biomedicale, la cărți de referință pentru practicieni sau la opere pedagogice. Începând din 1997, odată cu apariția ofertelor comerciale ale marilor edituri, precum Elsevier, Academic Press, Springer etc., editarea electronică a intrat în era industrială, dar configurația pieței editoriale nu era deloc favorabilă bibliotecilor, ele trebuind să suporte atât costurile

pentru revistele tipărite, cât și pentru resursele electronice. În această situație, bibliotecile au trebuit să se grupeze ca să poată negocia împreună licențele pentru documentele electronice, tot mai importante și mai necesare pentru colecțiile lor și pe care, în mod separat, nu și le mai puteau permite. Consorțiile pentru achiziția de resurse electronice apar la începutul anilor 1990 și se dezvoltă în paralel cu ediția electronică. Ele continuă tradiții îndelungate de cooperare între biblioteci, începute încă din anii 1970, privind cataloagele partajate, împrumutul interbibliotecar, utilizarea în comun a resurselor bibliografice, iar odată cu standardul Z39-50 și a resurselor informatice. Consorțiile de biblioteci permit utilizarea în comun de resurse financiare pentru a cumpăra bănci de date sau reviste electronice cu respectarea individualității, cât și a intereselor specifice ale tuturor partenerilor și asigură o diminuare substanțială a costului unității de informație. Pentru asigurarea funcționalităților specifice orice consorțiu dispune de statut legal, structură organizațională, resurse financiare și umane. În septembrie 1997, *Comitetul permanent al Secțiunii de catalogare* a IFLA a aprobat Raportul final al Grupului de lucru IFLA privind Cerințele funcționale pentru înregistrările bibliografice FRBR - *Functional Requirements for Bibliographic Records*, și între 28 și 30 iulie 2003, la Frankfurt, a avut loc prima reuniune a experților în catalogare din Europa, pentru elaborarea *Codului Internațional de Catalogare*. Această conferință a elaborat ceea ce se cheamă acum „Principiile de la Frankfurt”, adică o nouă generație de principii de catalogare, la peste 40 de ani după faimoasele „Principii de la Paris”. Scopul acestor principii a fost de a formula liniile directoare ale unui cod de catalogare universal urmărind să sporească posibilitățile de partajare a informației catalografice la nivel global prin promovarea unor standarde de elaborare a metadatelor catalografice. Și nu doar pentru lumea bibliotecilor participanții speră ca principiile de catalogare detectate să poată fi utile și altor organizatori de informații, precum arhivele, muzeele, administratorii de proprietăți intelectuale, comunitățile de pe *Internet*. În concordanță cu tendințele și soluțiile promovate atât pe plan internațional, cât și în context național preocupările privind recurgerea la utilizarea facilităților oferite de noile tehnologii ale informației și telecomunicațiilor vizează și Biblioteca Academiei Române, ele fiind evidențiate foarte pregnant în cadrul manifestărilor legate de centenarul Bibliotecii din anul 1967. Ca prim pas în informatizare, Biblioteca Academiei a trecut la catalogarea online a cărților în 1998, din 2000 catalogarea manuală a acestora

bibliografică la web semantic

fiind sistată. Catalogarea publicațiilor periodice se face online din 1999, un an mai târziu debutând și conversia retroactivă a colecției. *Fondul de carte românească veche* a început să fie catalogat online din 1998, experimental începând și reconversia fișierului de corespondență. Catalogul online, nucleul sistemului integrat de informatizare, cuprinde mai multe baze de date, încercând astfel să păstreze structura complexă a fișierelor ce caracterizează ansamblul cataloagelor Bibliotecii, și anume: baza de date pentru publicații contemporane (cărți, periodice, cataloage de expoziții, materiale audio-vizuale etc.), baza de date pentru colecțiile speciale și baze de date text-imagine. Pentru prezervarea importante moșteniri culturale deținute de Bibliotecă soluția la care s-a recurs a fost facsimilarea electronică, deoarece oferă acces nelimitat la documentul facsimilat, în timp ce documentele originale pot fi restaurate și conservate. Strategia pentru care s-a optat a fost constituirea unor baze de date text/imagine, în care, practic, fiecărei înregistrări, cunoscută sub denumirea clasică de „fișă de catalog”, i se atașează una sau mai multe imagini scanate ale documentului catalogat. Colecțiile patrimoniale devin, astfel, biblioteci virtuale, accesibile oricărui utilizator de Internet, documentele originale, scoase din uz, rămânând disponibile generațiilor următoare. Stadiul de realizare al primului proiect de bibliotecă virtuală

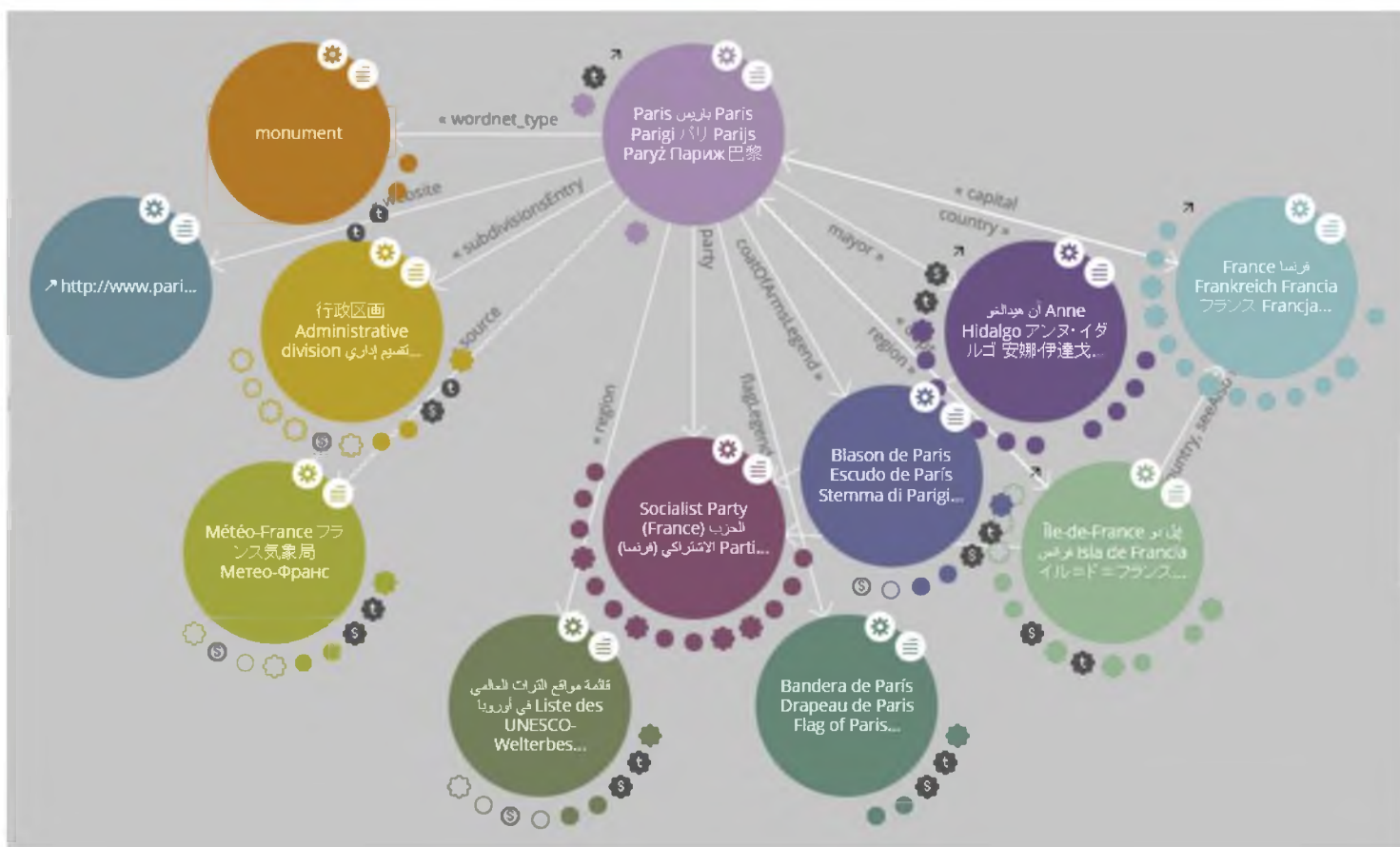

catalogare și descriere, ceea ce constituie un instrument de referință de maximă accesibilitate pentru toate categoriile de utilizatori, români sau străini. Fiecare text scris, integral, fragment sau variantă, își găsește în descrierea bibliografică, trimiterea la pagina din *Ediția Perpessicius* unde este menționat, făcându-se astfel corelarea cu instrumentul de referință cel mai autorizat. Imaginea textului poate fi oferită la dimensiunea dorită pentru a permite investigarea grafologică minuțioasă, procedeu destul de anevoios până acum, în condițiile consultării directe a originalului. Imaginea scanată este fidelă întru totul originalului, nu au fost efectuate eliminări ale spațiilor nescrise și nici nu s-au operat „curățiri” ale zonelor înnegrite de excesiva folosință. Începând cu anul 1997, în cadrul

catalogare, rezultând o bază de date „hibridă”, cu alterări ale semnificației câmpurilor, fără compatibilitate cu cataloage similare. Versiunea 300 a fost completată ulterior cu o interfață Web care, nepermițând prezentarea în totalitate a câmpurilor din bază, poate oferi doar parțial informația bibliografică. În ultimii ani, a devenit operațională versiunea ALEPH 500 care funcționează sub Linux, este *full web version*, cu o arhitectură client/ server complexă și care dispune de o interfață de lucru prietenoasă de tip Windows. Noua versiune, achiziționată în 2005 și în curs de implementare în cadrul Bibliotecii, permite utilizarea a două produse noi: METALIB, pentru servicii de bibliotecă virtuală, fiind un portal de acces la baze de date full text și imagine și asigurând navigarea în baze de date

MARC, asigurând în felul acesta o bază de date perfect compatibilă cu bazele de date a peste 10 biblioteci din România și aproximativ 1000 de mari biblioteci din peste 50 de țări ale lumii, ALEPH 500 fiind la ora actuală cel mai performant și cel mai utilizat soft de bibliotecă. Ca și în multe alte domenii de activitate umană, aflate în expansiune rapidă, primele preocupări privind folosirea tehnologiilor informației în instituțiile de depozitare de bunuri culturale (arhive, biblioteci, muzee) au apărut în lumea academică. Oamenii de știință au urmărit, în primul rând, găsirea de căi noi pentru conservarea bunurilor culturale acumulate în secole de dezvoltare umană și pentru creșterea numărului celor care au acces cât mai neîngrădit (din motive financiare, geografice, de poziție socială) și cât mai rapid la acestea. Sectorul cultural, în special industriile editoriale și de agrement ca principali furnizori, era văzut ca un protagonist-cheie pentru dezvoltarea de noi produse și servicii diseminabile prin canalul rețelelor digitale. Multe biblioteci din lume derulează proiecte de digitizare a propriilor colecții. Aceste proiecte sunt, însă, limitate și au un ritm lent, atât datorită constrângerilor financiare și tehnologice, cât și celor legale (prevederile privind copyright-ul). În acest context, Google intervine cu forța financiară și tehnologia performantă de care dispune și industrializează procesul de digitizare. Lansat în anul 1998, motorul de căutare Google a acaparat cu timpul piața căutării informațiilor pe Internet, în prezent 75% dintre căutări realizându-se prin intermediul acestui instrument. Google indexează peste 8 miliarde de pagini Web, iar în fiecare minut, în lumea întreagă, se efectuează 150 000 de căutări. La 14 decembrie 2004, Google a anunțat lansarea proiectului Google Print, prin care urmărește, într-o primă fază, să digitizeze circa 15 milioane de lucrări (aproximativ 4,5 miliarde de pagini), în scopul de a le pune la dispoziție on-line, în acces liber. Apariția web-ului a deschis posibilitatea trecerii la un nou stadiu al erei informației. Imensul volum informațional existent pe web este destinat uzului uman și aceasta este chiar esența limitării conceptuale a conținutului web-ului. Oamenii au putere limitată de prelucrare a informației. Nimeni nu poate citi întregul conținut al web-ului. Mai mult, se estimează că și pentru un domeniu specializat, lecturarea publicațiilor de pe web depășește timpul biologic pe care îl are un om la dispoziție. Marea schimbare de paradigmă o va aduce *web-ul semantic* informației din spațiul *Internet* i se asociază o semantică explicită și, astfel, conținutul informațional al web-ului devine accesibil atât oamenilor, cât și proiecțiilor software ale creativității umane. Acesta va reprezenta pentru societatea cunoașterii ceea ce a reprezentat *Internetul* pentru societatea informațională.

Dr. Cornel Lepădatu

abordat permite acum, oricărui „cititor” virtual pe *Internet*, consultarea „Caietelor Eminescu”, caiete ce conțin manuscrisele poetului. Avantajele facsimilului electronic au fost multiple. Textul (imaginile scanate) este însoțit de descrierea sa bibliografică, făcută după normele internaționale de

Bibliotecii, a fost utilizat sistemul integrat de prelucrare și gestionare a datelor și procedurilor de bibliotecă ALEPH 300, versiune concepută în anii 80 și operațională sub sistemul de operare UNIX. Ea permite catalogări în standarde diferite, facilitate convenabilă inițial pentru continuitatea activităților de

compatibile, în cataloage de edituri, biblioteci virtuale, jurnale electronice, muzee virtuale și SFX, pentru accesarea simultană a mai multor baze de date, fiind un instrument absolut necesar cercetării bibliografice și operațiilor de împrumut interbibliotecar. Catalogarea este standardizată

Gestiunea contului pentru participarea României

În anul 1865, Imperiul Francez invită Principatele Unite să participe la o mare Expoziție Universală. După ce Alexandru Ioan Cuza a acceptat invitația, guvernul României l-a desemnat pe Alexandru Odobescu comisar general al Principatelor. României i se vor repartiza 1000 metri pătrați pentru a-și construi un pavilion propriu, separat de Turcia, puterea suzerană. Proiectarea pavilionului i-a revenit arhitectului francez Ambroise Baudry, care a realizat o combinație între biserica de la Curtea de Argeș și biserica Stavropoleos din București.

În același timp, Alexandru Odobescu a hotărât ca în interiorul pavilionului să fie expusă o machetă a Bisericii Episcopale de la Curtea de Argeș, din lemn de tei și mesteacăn, realizată la scara 1/14 de sculptorul Karl Storck. Astăzi, macheta se găsește la Muzeul Storck din București.

La 25 octombrie 1868, Comisia Română pentru Expoziția Universală de la Paris din 1867 transmite ministerului un „Tablou de distribuie după natura cheltuielilor a sumelor folosite în anii 1865, 1866, 1867 și 1868 cu participarea României la Expoziție”. Ulterior, la 15 mai 1869, Ministerul Lucrărilor Publice înaintează Înaltei Curți de Conturi raportul Nr. 10020 din 1868 al lui Alexandru Odobescu, însoțit de actele justificative, conform deciziei luate de Consiliul de Miniștri prin Jurnalul Nr. 1 din 25 ianuarie 1869 (Arhivele Naționale, Fond: Înalta Curte de Conturi, dosar 12/1867, fila 1).

Cercetarea acestor cheltuieli este făcută de abia în 1883 de Consilierul Curții de Conturi, G. I. Lahovari, care încheie un raport remarcabil, pe care-l prezentăm integral:

„I. Cheltuieli diverse de cancelarie, de poștă și de telegraf, de tipărire și de reprezentare - lei 44.549,86;
II. Diurne, retribuții și indemnizări de călătorii; la personalul Comisiei Române - cu onorariile Arhitectului secțiunii din Paris -, lefuri și gratificații, oameni de serviciu - lei 93.981,87;

III. Achiziția din țară de felurite produse naturale industriale și artistice, destinate a figura la Expoziție - lei 79.150,58;

IV. Cheltuieli de instalare, construcție și de întreținere a Secțiunii române la Palatul din parcul Expoziției - lei 205.723,74;

V. Cheltuieli de ambalare și transport a obiectelor destinate

Expoziției (inclusiv macheta) atât în țară cât și în străinătate - lei 120.548,35;

VI. Despăgubiri la Expozanții din Secțiunea română pentru obiectele vândute la Paris, stricate în transport, rătăcite sau oferite gratis - lei 6.366,59. **total lei 550.320,99.**” (Arh. Nationale, Fond: Înalta Curte de Conturi, dosar 12/1867, f. 4). Același consilier al Înaltei Curți de Conturi, într-o adresă către Președintele Curții, va prezenta raportul privind verificările făcute la

și de M.S. Domnitorul, prin care se aprobă în mod provizoriu cheltuielile făcute de Domnul Comisar Odobescu, la art. II statuează că *Socotelile expoziției, astfel precum s-ar fi primit de la D-nul Odobescu, se vor înainta în cercetarea și aprecierea Înaltei Curți de Compturi, dar ce apreciere putem face noi astăzi asupra unor cheltuieli făcute acum 16 ani, și, mai ales, cum putem judeca și aprecia oportunitatea lor? Cheltuielile pentru participarea unui Stat la o*

expoziție internațională la participarea căreia se invitase a lua parte toate statele globului. Pentru prima dată și grație bunevoienței pentru țara noastră a neuitatului nostru Protector, împăratul Napoleon III, Guvernul Român fu invitat a lua și dânsul parte la această expoziție universală. Participarea noastră, așadar, fu considerată, și, cu drept cuvânt, mai mult ca chestie politică decât ca o afacere comercială și industrială, și chiar în anul 1865 se deschise un credit extraordinar de 7.500 lei noi pentru lucrările pregătitoare și se însărcina D-nul Odobescu ca Comisar general al expoziției, căruia i se dădu mai multe ajutoare din persoanele ce se crezură mai apte pentru o asemenea întreprindere.

Evenimente din anul 1866 avură de rezultat (ca chestia expoziției să fie dată de o parte și să renunțe chiar pentru un moment la ideea participării Statului Român la Expoziția de la Paris). Cu suirea pe tron a Măriei Sale Carol, cu liniștirea spiritelor, ideea de a profita de bunăvoința guvernului francez și de a ne afirma cu această ocazie în fața lumii ca Stat autonom, se ivi din nou și guvernul român, pe de o parte, deschise creditele necesare, iar pe de altă parte, însărcina tot pe Domnul Odobescu a relua și continua lucrările întrerupte în scop de a putea figura și noi la zisa expoziție. La 1867, expoziția avu loc; România, pentru prima oară, luă parte la un asemenea concurs universal și ce era mai mult pe acele vremuri, expoziția noastră figura sub denumirea până atunci contestată de România. La împărțirea recompenselor, expozanții noștri avură partea lor de medalii și mențiuni onorabile și, în fine, la 16 noiembrie 1868, Domnul Odobescu, Comisarul general al expoziției, supuse Ministerului Contul general al cheltuielilor, cont aprobat provizoriu de Consiliul de Miniștri la 25 ianuarie 1869 și asupra căruia suntem chemați a ne pronunța astăzi. Înainte de a păși la stabilirea situației creditelor deschise și cheltuielilor efectuate în cursul anilor 1865, 1866, 1867 și 1868, îmi voi permite a atrage atenția Dv. asupra deciziei Consiliului de Miniștri din 1869, prin care lasă la cercetarea și aprecierea acestei Înalte Curți socotelile prezentate de D-nul Odobescu.

După cum am avut onoarea a vă arăta mai sus, înște asemenea cheltuieli ieșind cu totul din cadrul cheltuielilor ordinare, nici nu se poate cere ca ele să fie făcute strict în limitele legii Contabilități generale; cu toate acestea, cele mai multe cheltuieli sunt justificate prin state, recipise, chitanțe etc; altele, precum birji, gratificațiuni etc. sunt neapărat justificate prin certificarea D-lui Comisar general. În ceea ce privește oportunitatea cheltuielilor, aceasta o mai repet, nu o poate judeca Curtea astăzi, cu atât mai mult că la o asemenea expoziție, și mai ales din cauza marii grăbiri ce se punea a termina expunerea

Contul cheltuielilor pentru Expoziția Universală de la Paris din anul 1867: „Domnule Președinte, Ați binevoit a mă însărcina cu cercetarea caietelor cheltuielilor făcute de guvernul nostru în anii 1865, 1866, 1867 și 1868 cu ocazia participării noastre la Expozițiunea Internațională de la Paris în 1867. Pricepeți bine D-le președinte cât de greu este pentru mine a mă pronunța astăzi asupra unor cheltuieli făcute, sunt acum 16 ani trecuți, mai ales când asemenea cheltuieli s-au făcut în mare parte la Paris și pentru o expoziție unde trebuia să figurăm cu demnitate alături de cele mai mari și mai bogate State din ambele continente. În adevăr, Jurnalul Consiliului de Miniștri sub N. 1 din 25 ianuarie 1869 aprobat

expozițiune internațională sunt cu totul ieșite din cadrul cheltuielilor ordinare și oportunitatea lor trebuie a se lăsa cu totul la aprecierea Comisarului însărcinat cu aranjarea expoziției. Aci este mai ales o chestie de încredere a guvernului în persoana Comisarului ales și orice obiecțiuni s-ar face în contra cutăreia cheltuieli, nu mai poate servi decât poate ca un vis pentru un caz analog într-un viitor, mai mult sau mai puțin apropiat. Înainte de a păși la cercetarea propriu-zisă a conturilor expoziției de la Paris din 1867, permiteți-mi, Domnule Președinte, a vă trata pe scurt istoricul participării noastre pentru prima oară la un asemenea mare concurs internațional. Se știe că încă de la 1865 se hotărâște ca la 1867 să se țină la Paris o mare

la Expoziția Universală de la Paris din anul 1867

obiectelor la timp oportun, multe cheltuieli a trebuit să fie mult mai mari decât în timpurile normale. Totuși, mai mult ca un aviz pentru viitor, dau câteva sume care în alte timpuri și în alte împrejurări s-ar putea taxa de exagerate. Astfel, s-a cheltuit numai pentru corespondența telegrafică suma de lei 3.291 bani 93. Asemenea, cheltuielile pe birjă în București și în Paris, de la septembrie 1866 până la finele anului 1867, s-au urcat a aproape 9.000 de franci. Pentru repararea, la Paris, a unei sănii trimisă de la Iași s-a cheltuit 1.100 franci. Diurna Comisarului general a fost, de la 1865 (noiembrie) până la 10 mai 1867, de lei 15.424,67 și de la 10 mai 1867 până la 20 decembrie, lei 15.498,14 sau, în total lei 30.922,81.

Este însă de observat că aceste diurne au fost aprobate de guvernele ce s-au succedat și că ultima sumă de 15.498 lei 14 bani s-au aprobat de Consiliul de Miniștri la 25 februarie 1869. Cu aceste mici observări trec acum la stabilirea situației cheltuielilor făcute de guvernul nostru pentru participarea României la Expoziția Universală de la Paris în 1867.

Totalul creditelor deschise în anii 1865 până la 1868 se poate rezuma astfel: credit extraordinar deschis în 1865, 7.407,40; credit bugetar prevăzut în anul 1866, 111.111,11; credit bugetar prevăzut în anul 1867, 333.333,33; credit bugetar prevăzut în anul 1868, 100.000,00; credit extraordinar deschis la noiembrie, 10.000,00/ 561.851,84; din prețul obiectelor vândute, 30.411,50.

totalul creditelor 592.262,89. Cheltuieli efectuate în acești ani sunt: pentru cheltuielile expoziției, atât în țară, cât și în Paris, 543.954,40; restituiri expozanților, 6.366,59; credite anuale (vezi Jurnalul Consiliului de Miniștri din 25 ianuarie 1869), 5.641,11; diurna acordată D-lui Odobescu prin Jurnalul Consiliului de Miniștri menționat mai sus, 15.498,14.

total 571.460,24. Restituții de D-nul Odobescu, recipisa Casieriei Centrale N. 612/69 - 7.100,38; cheltuiți de-a dreptul de Minister (vezi statul anexă la referatul D-lui Referendar Minculescu N. 4132/83) - 4.456,91; credit disponibil care urmează a se anula acum - 9.245,36.

totalul cheltuielilor 592.262,89. Aceasta este situația creditelor și a cheltuielilor efectuate cu ocazia participării noastre la Expozițiunea Internațională de la Paris în 1867. Mai este de observat următorul fapt la conturile acestei expozițiuni. După cum ne comunică Domnul Ministru de Agricultură, Comerț și Lucrări Publice cu adresa sa N. 3335/70, între obiectele trimise la Expozițiunea din Paris se aflau și două fotolii expuse de D-nul tapițer Olbrich, cu valoare declarată de 1350 lei. Aceste fotolii au fost dăruite de D-nul expozant Alteței Sale Regale Principele

Carol I de Hohenzollern; din ce pricină însă nu se știe, dar aceste fotolii n-au ajuns niciodată la destinația lor, astfel că Ministerul a fost silit a despăgubi pe D-nul Olbrich de valoarea lor în preț de 1350 lei și a rămas ca această Curte să decidă cine să plătească această pagubă. În urma acestei expuneri fidele a împrejurărilor care înconjoară participarea noastră la Expoziția Universală de la Paris din anul 1867, opinia mea este:

1. Să se constate și să declare de către Curte suma totală a creditelor acordate de Guvern în anii 1865,1866,1867 și 1868 împreună cu prețul obiectelor vândute la

3. În privința sumei de lei 1.350 plătită de Guvern D-lui Olbrich, se va considera ca bine plătită de Guvern în virtutea Jurnalului încheiat la 25 ianuarie 1869 prin care zice că: Proprietarii a căror obiecte se vor constata ca s-au stricat sau vândut de D-nul Odobescu se va indemniza ca și până acum de costul lor din casa Statului.

Binevoiiți, vă rog, Domnule Președinte a primi asigurarea deosebitei mele considerațiuni Consilier - G. Lahovari (Arh. Nationale, Fond: Înalta Curte de Conturi, dosar 12/1867, f. 22v). Ca urmare, Înalta Curte de Conturi, luând în dezbatere referatul

Miniștri la 25 ianuarie 1869 - 5.641,11;

IV. Se consideră asemenea ca anulată suma restituită de D-nul Odobescu de lei 7.100,38; V. Se anulează definitiv în puterea art. 64 din legea Contabilității g-le creditul rămas disponibil de lei 9.245,36.

total 592.262,89.

VI. Suma de lei 1.350 plătită D-lui Olbrich se consideră ca bine plătită de Guvern, în virtutea jurnalului din 25 ianuarie 1869; VII. Dacă s-ar întâmpla ca totuși după o trecere de timp de 16 ani, Ministerul să fie silit a despăgubi pe oarecare expozanți de obiectele expuse și pierdute sau vândute, ceea ce nu este probabil, atunci Ministerul să aibă a-i despăgubi conform deciziei sale din 25 ianuarie 18, cerând pentru aceasta creditul necesar la camera, deoarece creditele afectate în acest scop au urmat a fi anulate conform prescripțiilor legi Contabilității Generale a Statului.

Deliberată și hotărâtă în ședința de la 19 septembrie 1883.

Semnează Gh. Lahovari, Em. Filipescu, C.G. Caramaleu și P. Săvescu". (Arh. Nationale, Fond: Înalta Curte de Conturi, dosar 12/1867, f. 22v).

Am întreprins aceste cercetări dorind să cunosc ce procent din bugetul statului pe anul 1866 a însemnat suma de 592.262,89 lei alocată de Guvernul României pentru participarea țării la Expoziția Universală de la Paris din 1867. Cercetând la Arhivele Naționale Fondul Parlament (dosarul din anul 1866, fila 321) am găsit un dosar în care era prezentat Bugetul de venituri și cheltuieli pe anul 1866, aprobat de Camerele Legislative. Am fost surprins când am constatat, analizând fișa dosarului, că eram prima persoană care-l cerceta, după 150 de ani. În acel dosar am găsit menționate creditele ce erau alocate diferitelor Servicii Publice, pe anul bugetar 1866:

- Consiliul de Miniștri 72.000 lei;
- Consiliul de Stat 420.000 lei;
- Ministerul de Interne 18.119,582 lei;
- Ministerul de Finanțe 39.908.172,34 lei;
- Ministerul de Război 35.932.887,37 lei;
- Ministerul de Justiție 10.789.936,66 lei;
- Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice 22.704.758 lei;
- Ministerul de Externe 1.281.884 lei;
- Ministerul de Externe 1.281.884 lei;
- Ministerul Lucrărilor Publice 12.000.000 lei

total 141.179.220,37 lei.

Rezultă că suma alocată de guvern pentru Expoziția de la Paris din 1867 a reprezentat cca 0,41%. Să-l comparăm cu bugetul alocat astăzi Ministerului Cultelor.

Prof. ing. Nicolae Șt. Noica
Membru de onoare al Academiei Române

Curtea de Conturi

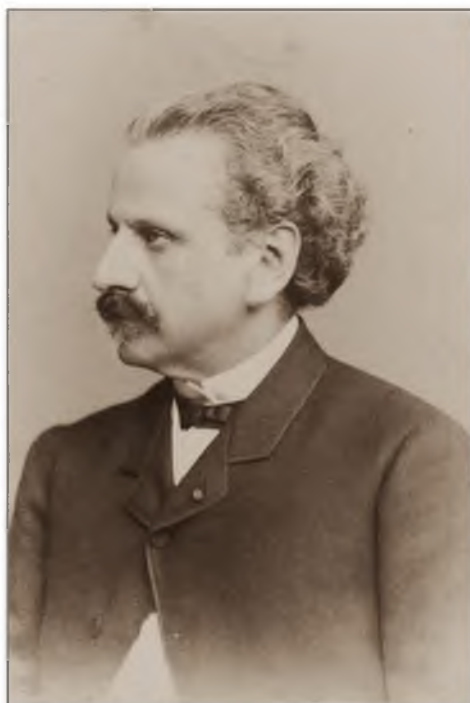
Paris în suma de 592.262,89; 2. Să se admită ca bune cheltuielile făcute atât de Minister de-a dreptul cât și prin Domnul Comisar Odobescu cu aceasta ocazie în anii 1865,1866,1867 și 1868 în sumă de lei 570.276,04; să se anuleze definitiv suma anulată deja prin Consiliul de Miniștri la 25 ianuarie 1869, 5.641,11; să se considere asemenea ca anulată suma restantă de d-nul Odobescu (recipis. Cas. Centrale N. 612/69) de 7.100,38; report 583.017,53; să se anuleze definitiv în puterea art. din Legea Contabilității generale creditul rămas disponibil de 9.245,36;

Domnului George Lahovari sub nr. 5269/83, Curtea, declară:

„ I. Se constată suma totală a creditelor acordate de Guvern în anii 1865,1866,1867 și 1868 împreună cu prețul obiectelor vândute la Paris în suma de 592.262,89;

II. Se admite ca bune cheltuielile făcute atât de Minister de-a dreptul cât și prin Domnul Comisar Odobescu cu aceasta ocazie în anii 1865,1866, 1867 și 1868 în suma de lei 570.276,04;

III. Se anulează definitiv suma anulată deja prin Consiliul de

Al. Odobescu

Gh. Lahovari

Ioan D. Caragiani, D.A. Sturdza și ... cerințele Sultanului

Ioan D. Caragiani a fost întâi de toate unul dintre marii luptători pentru drepturile aromânilor, alături de Apostol Mărgărit și arhimandritul Averchie. Caragiani a fost și cel care a înțeles mai bine ca oricare altul de ce este nevoie ca și acești români de la sud de Dunăre să fie recunoscuți, în condițiile în care, în aproape toate sursele de informare ale vremii, se arată că ei erau asimilați națiunii grecești sau celei albaneze.

Născut în februarie 1841 la Avdela, în Pind, după absolvirea facultății la Atena în 1864, Caragiani emigrează în România, unde, în 1865, obține un post de profesor la Gimnaziul Central din Iași, devenind, din 1866, și profesor suplinitor la catedra de limbă și literatură elină a Universității, ocupând catedra care i se încredințase aproape o jumătate de secol. A avut, de asemenea, două mandate de conducere la Biblioteca Centrală Universitară (BCU) din Iași, cea mai veche și una din cele mai importante biblioteci din țară. Folclorist și traducător român de origine macedo-română, specialist în limba și literatura elină, Ioan Caragiani a fost membru al Societății Junimea și membru fondator al Academiei Române. În anul 1879, la 23 septembrie, în sala Ateneului Român, a fost fondată și cu stăruința lui Ion Caragiani, alături de alte personalități, precum C. A. Rosetti, Vasile Alecsandri, Titu Maiorescu, Iacob Negruzzi și alții, *Societatea de Cultură Macedo-Română*. Cu această ocazie, se adoptă o *Proclamație* în care se cerea românilor din Turcia Europeană să-și trimită copiii la școlile românești și să deschidă biserici. Societatea a editat în 1880 revista „Frăția întru dreptate” (în aromână și greacă). La începutul secolului XX, comunitatea aromânilor din Imperiul Otoman se manifesta ca o minoritate fidelă Imperiului, datorită perspectivei sumbre care o aștepta la o eventuală prăbușire a acestuia. La 22 octombrie 1896, Președintele Consiliului de Miniștri și Ministrul Afacerilor Străine, D. A. Sturdza, face un referat privind alegerea unui mitropolit al românilor din

Imperiul Otoman în persoana lui Antim, astfel ca biserica română din Constantinopol să poată acționa pentru propășirea neamului românesc în Orient. Printre cei nominalizați în aplicarea acestui plan erau: Caragiani, T. G. Djuvara, Take Mărgărit și Apostol Mărgărit. Caragiani este printre cei care se duc la Constantinopol spre a cere sprijinul Marelui Vizir pentru conașionalii aromâni din Imperiul Otoman. Trandafir G. Djuvara, Apostol Mărgărit și Caragiani au lucrat la instalarea Paraclisului român în care să officieze pentru primă dată Primul Mitropolit român Antim, în ziua de joi, 21 noiembrie 1896.

În fondul de corespondență D.A. Sturdza, care se păstrează la Biblioteca Academiei, există câteva scrisori adresate acestuia de Ioan D. Caragiani, iar una dintre ele, al cărei conținut îl redăm în continuare, se referă chiar la această problemă:

„Mult stimat colegă,
Sosit aici, am căutat să găsesc notițele despre felul cânilor ceruți la Constantinopol în schimbul celor doi arhiepiscopi, pe cari turcii ni-i promis a ni-i da, dacă și noi le-am trimite cei patru câni ciobănești. D-abia astăzi le-am căpătat, căci le dădusem la cineva, ca să întrebe unde putem găsi astfel de câni și

să-mi dea informațiuni. Omul însărcinat de mine nu mi-a dat nici un rezultat satisfăcător, înapoiindu-mi notițele, așa că toată speranța rămâne acum în D-voastră, care ați mai procurat Sultanului câni din aceia pe cari îi cere actualul și știți și felul lor și modul de a-i găsi.

Câni ceruți de Derviş-Pașa pentru Sultan trebuie să fie patru la număr, ciobănești, mari, cu părul castaniu, flocoși, coadă mare flocoasă, cap gros, și, mai presus de toate, negri la inimă și răutăcioși, un fel de tigri, cum ar zice D. Panaiteanu.

Un bei turc, membru la Curtea de Casație din Constantinopol, ginere al unui adjutant sau șambelan al Sultanului și om cu mare trecere la palat, și care făcu mult pentru chestia noastră română, și are să mai facă, pentru că este bine dispus și are și putere, cere o cățea de rasă Setter, aclimatizată în România. Iată notița pe care mi-a trimis-o D. Mărgărit: Chien de chasse de race Setter anglais, acclimatisé en Roumanie, robe, c'est à dire poil, soyeux et long, de couleur bleue et noire ou bleu et feu (rouge-orange), poitrine large, haut de taille, chassant cailles et bécasses.

Trimitându-vă aceste notițe, rog și eu pe cel de sus să ne vie întru ajutor făcând ca să găsiți cât mai iute câni în chestiune, de la cari depinde viitorul bisericii românilor

din Peninsula Balcanică.

Al D-voastră devotat,

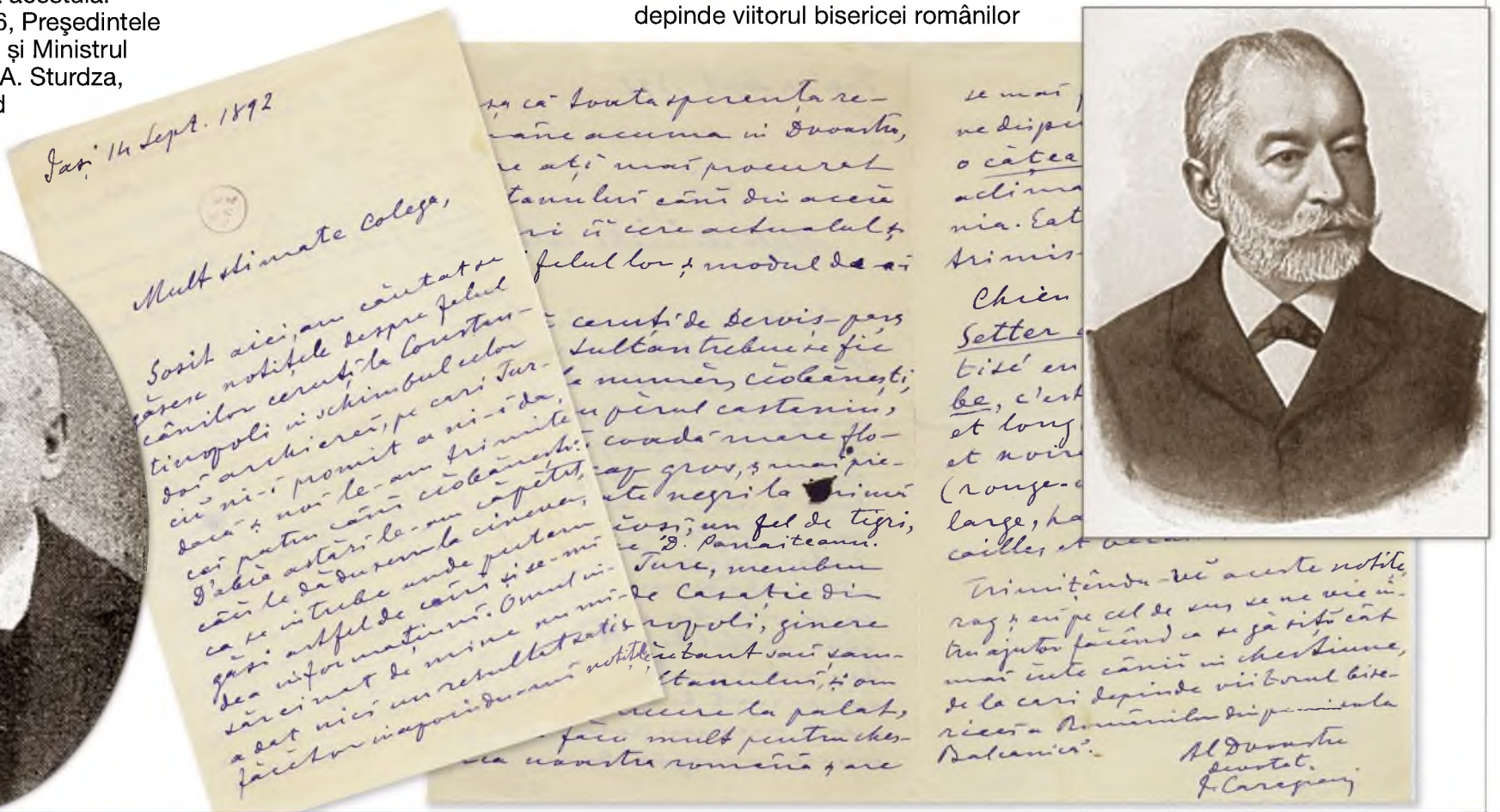
I. Caragiani

Iași, 14 septembrie 1892 ”.

Se pare că D. A. Sturdza a reușit să satisfacă dorința Sultanului, căci biserica românească din Avdela, cu hramul Sfânta Treime, ridicată de aromâni, a avut arhiepiscop și slujitori români.

Despre comuna Avdela de pe Pind, Ion D. Caragiani scria: „... comună neamestecată de seculi cu nici un alt neam, căci încuscrirea cu alte neamuri este oprită, precum și admiterea de alte neamuri de a se așeza în ea. Adevărată oază de românism pur, comuna oferă prilejul unui generos inventar de nume românești. Românii care vin din alte țări sunt numiți după acestea sau după denumirea unei regiuni. Numeroase comunități sunt organizate în sate izolate, în munți, în zone extrem de greu accesibile și, prin aceasta, mult mai ușor de apărat. Securitatea sporită este plătită însă cu o existență rudimentară și cu resurse puține. În adevăr sunt înspăimântătoare pozițiunile în munți și între stâncile prăpăstioase, în cari sunt așezate orașele Românești din Peninsula Balcanică, dar le-au asigurat independența în tot veacul de mijloc.” (Ioan Caragiani, *Studii istorice asupra românilor din Peninsula Balcanică*, Fundația Scrisul Românesc, Craiova, 2008). Caragiani nu caută să relateze doar faptele unor comunități de români recunoscute, ci și să demonstreze romanitatea altora. Dovezile sunt legate atât de nume, cât și de obiceiuri sau de cântece. Deși aduce numeroase și pertinente informații, cartea nu reușește să ofere un tablou complet al românismului din Peninsula Balcanică, dar transmite mesajul importanței unui demers identitar care să-i unească pe românii de pretutindeni.

Gabriela Dumitrescu

Alergătorii lui Boucher - avatarurile unei statui

Sunt Cătălin Dragoș Munteanu, sculptor - o să încerc să ies puțin

Griviței am lăsat în stânga Biblioteca Academiei (pe atunci în

redușă, turnată în bronz se află la „Musée d'art moderne et

versiune mai mare (identică cu cea din Bucureștii azi) pentru spațiul public francez. Doar pentru că Partidul Comunist a tot plimbat-o prin capitală de-a lungul deceniilor, doar pentru că și-a însușit-o, nu înseamnă că lucrarea i-a „aparținut” vreodată. Lucrarea datează dinainte ca tovarășii „să ne elibereze de sub jugul”....

Da, mă dor astfel de nedreptăți vizuale pe care le propagăm în numele așa-zisului balcanism. În numele lui, „Biscuitele” lui Paul Neagu a fost înlocuit de către duamna (sic!) cu... boscheți. *Biscuitele*, pe numele real „Crucea Secolului”, o lucrare superbă a unui sculptor celebru în Europa, Paul Neagu (lucrarea a fost instalată inițial în Piața Charles de Gaulle și mutată ulterior în scuarul aflat la intersecția Bvd. Aviatorilor cu Șos. Nordului). Dar despre el și alte balcanisme de for public, vom vorbi data viitoare.

C. D. Munteanu

din pielea vocației mele, să las drujba și să apuc, cât de delicat sunt în stare, un pix. Pixul privitorului de artă. De for public. Arta, nu pixul. Și pentru că e prima dată când scriu, o să încerc să redau prima experiență de privitor de artă. Se întâmplă în alt mileniu, eu, proaspăt sosit în capitală, brav candidat la Academia de Artă, secția sculptură. Aveam, ca orice provincial sosit aici, o naivitate demnă de invidiat. Balcanismul celor întâlniți în floarea pur și simplu în prezența mea. Îmi amintesc una din primele reacții ale celor din jur: „Sculptură? Trebuie să vezi *Prinzătorii de muște!* Încearcă să desenezi după ei”. Neștiind despre ce sculptură e vorba, le-am mulțumit sincer. Am căutat ceva vreme monumentul în cauză. În imaginația mea, urma să văd o hoardă de personaje în mișcare, agitând deasupra capetelor pliciuri și prosoape de bucătărie. Vedeam cu ochii minții compoziția: jos, un tip grasun, brațul întins, cu palma făcută căuș, vânzând cu o privire sașie o muscă imaginară. Încordare de panteră la pândă. Central, grupul agitatorilor de pliciuri. Acțiunea dezlănțuită, viermuiala trupurilor ar fi elevat cumva (nu-mi explicam cum) deasupra lor, un singur tip (musai cu ochelari!) agitând la rândul lui, în aer, pompa Flit, celebra pompă de bicicletă cu un butoiș la capat (acel AK47 în lupta cu dipterele). Progresul, domnule, ... răzbate! Pardonati lipsa de inventivitate, atât puteam și eu atunci; un tânăr venit dintr-un oraș de provincie, însetat de „acțiune” în sculptură, de „mișcare”. La urma urmei, veneam dintr-un oraș cu un Mircea cel Bătrân înțepenit într-un șpagat etern pe un cal prea lat pentru piciorușele lui (maestre Jalea, te implor să mă ierți!). Rezistați, că mai am puțin! De pe

renovare) și am făcut dreapta pe Calea Victoriei. După vreo 150 m, mi se arată monumentul! Cad zdrobit pe o bordură. Din puzderia de luptători, de contrarevoluționari ai bâzâitului verde, mai rămăseseră doar trei! Și ăia doar în chiloți! Nimic eroic, doar epuizare, nimic simbolic, oameni alergând. Și totuși, fascinant, prin poveștile pe care i le-ai fi putut atribui. Am scos carnetul și un creion să desenez: „La naiba, ăsta modela mai bine decât reușesc eu să schițez!” „Alergătorii” lui Alfred Boucher sunt o statuie pe care nu o vedem. O persiflăm, ne exersăm pe ea „simțul mișto-ului”, dar nu o vedem. Trebuie să spunem că versiunea în gips a lucrării *Alergătorii* a primit premiul I la salonul din 1886; cele trei figuri ale alergătorilor au avut un singur model, prietenul artistului, exploratorul Gabriel Bonvalot. Sculptorul a primit o comandă de stat pentru un bronz în mărime naturală, care a fost așezat în grădina Luxembourg (Paris), cu titlul „Au But!”, unde a rămas până la ocupația germană, în timpul căreia a fost topit. Au fost turnate mai multe exemplare ale lucrării, în trei mărimi, în turnătorii Siot-Decauville din Paris. Turnătorii executa în mod uzual reducția sau mărirea mecanică a dimensiunilor sculpturilor, după procedeul tehnic inventat de Achille Colas (pantograful tridimensional), ceea ce permitea multiplicarea versiunilor unei sculpturi în diferite dimensiuni. Procedeul de copiere se executa în mai multe turnătorii de artă, numite „turnătorii de ediție”. Bronzurile „editate” sunt marcate cu marca turnătoriei de artă și, de obicei, cu inițialele sau cu numele întreg al artistului; tirajele sunt limitate și numerotate. Compania Siot-Decauville a turnat în bronz trei copii reduse la scară. O copie

redușă, turnată în bronz se află la „Musée d'art moderne et contemporain” din Strasbourg, iar un model în ghips, realizat în 1875, se află la „Musée d'art, d'archéologie et de sciences naturelles” din Troyes. În București, se cunosc două versiuni ale *Alergătorilor*, prima, așezată în fața clădirii fostului Minister al Industriilor, astăzi ținută ca o rudă săracă de Ministerul Economiei (copia a fost instalată inițial în fața Ateneului Român, dar a fost mutată pe actualul amplasament în 1950), cealaltă, editată în mărime redusă, în curtea hotelului „Triumf” de pe Șoseaua

Kiseleff; în axul grădinii, în fața intrării hotelului, este așezată copia redusă a *Alergătorilor* lui Boucher.

Există orașe care scot bani frumoși perindând autocare întregi de turiști la astfel de opere de artă. Pentru noi rămân doar „prinzătorii de muște”. Nu contează că Boucher era bun prieten și coleg de breaslă cu Rodin, că fusese profesorul lui Camille Claudel, că draconicul Salon francez nu numai că a acordat premii pentru această lucrare, dar a și comisionat o

Originalul în bronz aflat la Musée Paul Dubois, Franța

Câteva cuvinte despre SARS-COV-2

Originea SARS-Cov-2
Coronavirusul, inclusiv, SARS-Cov-2, este un virus ARN (acid ribonucleic), având una dintre cele mai largi structuri genomice ARN la care se asociază proteine nestructurale și proteine structurale. Cele patru proteine structurale sunt: proteina S (spike), proteina membranară, proteina de anvelopare și proteina nucleocapsidă.

Proteina S este caracterizată de capacitatea de legare de receptorul specific, care-i permite intrarea în celula gazdei umane, în cazul analizat. SARS-Cov-2 a fost recunoscut până la declanșarea epidemiei din Wuhan, când a fost descoperit în probe din lavajul bronho-alveolar al pacienților cu pneumonie. SARS-Cov-2 aparține familiei coronavirusidae, fiind al șaptelea coronavirus dintre cele care infectează omul (*Coronavirus disease, BMJ best practice, BMJ publ. group.Ltd, 2020*).

Secvența genomică, obținută din probele de la primii pacienți din Wuhan, evidențiază cca 79% identitate de secvență cu SARS-Cov din epidemia 2002-2003 și 96,2% cu Cov detectat la liliac (*Rhinolophus affinis*). Acest coronavirus, identificat la liliac, este cel mai apropiat ca secvență genomică de SARS-Cov 2 și nu se explică, încă, această asemănare. O altă asemănare, (de 91,89% identificată la nucleotide) este descoperită la coronavirusul pangolinului malaiezian, din altă provincie din China. SARS-Cov 2 diferă de tipul de virus de la liliac prin câteva caractere-ristici cheie (Rossana Segreto, 2020).

Cea mai netă diferențiere este achiziția la nivelul proteinei S a SARS-Cov 2 a unui situs de clivaj, activat de serin-proteaza celulei gazdă, similar cu cel identificat de MERS-Cov și neidentificat la beta-Cov. Proteaza respectivă are un rol major în trecerea barierei de specie a virusului, cu modificări implicite de tropism și virulență. Serin-proteaza sau o altă protează, furina, clivează S glicoproteina permițând accesul intracelular al virusului. Clivajul furinic sau prin serin-protează poate fi considerat un proces de „gain of function”, adică o nouă caracteristică virală, respectiv de salt la specia umană. Se exemplifică în acest sens cazul Cov de la liliacul ugandez, care se leagă de celulele umane dar nu penetrează intracelular (R.Mac Intyre, 2018, 2020; Rosana Segreto, 2020; Grunow and Finke, 2002). Aceasta este barieră zoonotică a transmiterii, atât coronavirusurilor dar și a altor virusuri. Nu este un caz singular în domeniu. Procesul poartă denumirea generică de „activare proteolitică” (E. Braun et al, 2019). Dependența penetrării SARS-Cov 2 de activarea proteolitică a enzimelor celulei

gazde, menționate, fac din acestea, ținte terapeutice valide pentru blocarea penetrării în celulă.

Se admite că un astfel de locus (*site*) de clivaj furinic la nivelul proteinei S (*spike*) a virusului, nu există la alte virusuri SARS. Compararea SARS-Cov- 2, cu virusuri corona cunoscute, evidențiază că aparține aceleiași specii cu SARS-Cov, fiind similare în proporție de 94,6% , sub aspectul secvenței aminoacizilor și de 80% sub aspectul secvenței nucleotidelor. Unii autori consideră că nu aparțin aceleiași specii deoarece diferă cu mai mult de 10% în privința genelor replicatoare. Comitetul internațional pentru taxonomie a denumit virusul în discuție SARS-Cov-2, considerând că este similar cu alte coronavirusuri cunoscute, respectiv cu SARS-Cov, adică generatoare a sindromului respirator acut. Gena esențială a acestui virus ARN este ARN - dependent polimeraza, înalt conservată, adică există modificări reduse de la un virus ARN la altul. Comitetul de studiu al coronavirusului au găsit că există mai puține diferențe între polimeraza ARN - dependentă, dacă comparăm genomul SARS-Cov și SARS-Cov-2 sau între variantele MERS sau HCov-OC43 (coronavirus uman, dintre cele șapte cunoscute), adică SARS-Cov și SARS-Cov-2 respectiv, care sunt mai strâns înrudite (după Johns Hopkins, Univ. Bloomberg School of Public Health, Center for Health Security). Originea SARS-Cov2 rămâne incertă ca și presupunerea că liliicii sunt sursa originală datorită unui coronavirus foarte asemănător, izolat de la aceste animale (Jian Shang et al, *Nature*, 2020). Autorii citați consideră că mecanismele moleculare, care au permis transmiterea la om, rămân necunoscute. Evident, recunoașterea receptorului de către domeniul de legare al virusului este o condiție esențială pentru infectivitatea, patogeneza și gama de gazde receptive, pentru virusul în discuție. Proteina S din SARS-Cov 2 deține un domeniu de legare care, recunoaște într-o manieră specifică ACE2, ca receptor, condiție princeps pentru intrarea în celulă și pentru replicare. Domeniul de legare conține un „nucleu” și un „model de legare” la receptor care mediază contactul cu ACE2. Suprafața ACE2 conține două puncte de legare critice, esențiale, pentru modelul de legare respectiv și care sunt esențiale pentru interacțiune. Acest model structural de legare (receptor-binding motif) reglează infectivitatea, patogeneza și saltul de la o specie la alta și de la om la om. Autorii, admit că adaptarea, și evoluția naturală și obținerea unui model structural de legare, la ACE2 umană, a fost posibil prin realizarea a peste 2

milioane de infecții la om, cu peste 100.000 decese și cu infecțiozitate extrem de mare. Interesantă opinia unui grup de cercetători asupra caracteristicilor genomului și epidemiologiei noului coronavirus, implicat interacțiunea cu receptorul. Sintetizăm datele prezentate de acest grup de cercetători (Roujian Lu et al, 2020). În esență, datele obținute sunt concordante cu originea coronavirusurilor în general din rezervorul liliacilor, și în particular, valabil și pentru noul coronavirus, 2019-Cov. O serie de factori însă, cu toată importanța originii de la liliaci, sugerează că, un alt animal a avut rol de gazdă intermediară, între liliac și om. Astfel:

1. Declanșarea epidemiei în Wuhan s-a produs în partea a doua a lunii decembrie 2019, perioadă în care liliicii hibernează.
2. Nu au fost găsiți liliaci în piața din Wuhan și nici nu a fost vânduți. S-au vândut însă animale diferite, inclusiv mamifere.
3. Identitatea de secvență dintre SARS-Cov-2 și înruditele apropiate provenite de la liliac SL-CovVZC45 și SL-CoVZXC21 a fost mai redusă de 90% ceea ce este reflectat de ramurile relativ lungi dintre variantele acestea. Astfel, spun autorii, cele două variante de la liliac nu sunt antecesorii direcți al noului coronavirus.
4. Atât pentru SARS-Cov cât și pentru Mers-Cov, liliicii sunt rezerva naturală de virus, dar și alte animale, cum ar fi zibeta de palmier pentru SARS-Cov și cămila dromader pentru Mers-Cov, ca verigi intermediare, omul fiind gazdă terminală.

Rezultă că, după opinia autorilor, gazda intermediară, un animal sălbatic între liliac și om pentru transmiterea noului virus este necunoscută. În privința receptorului, se subliniază similitudinea dintre domeniile de legare ale SARS-Cov și noului coronavirus și afinitatea pentru același receptor ACE2, cu toate că există câteva diferențe de secvență a unor aminoacizi în domeniul de legare a SARS-Cov-2.

Interesant faptul că se apreciază că recombinările sunt frecvente și complexe și sunt mai probabil să se fi produs la coronavirusul liliacului decât la noul coronavirus.

Identificarea, relativ recentă, a altor funcții ale componentelor sistemului RAA vizează și relația intrinsecă a dublei funcții ale ACE2, enzimă esențială pe de o parte și receptor pentru SARS-Cov 2, pe de altă parte. Astfel, ACE2 generează din Angl un nou produs, Ang(1-9), cu efecte antihipertensive prin intermediul receptorului AT2 (vasodilatație, natriureză, scăderea efectului de remodelare cardiovasculară, efecte antiproliferative). Alt rezultat al acțiunii ACE2, în sistem, este Ang(1-7) care, împreună cu receptorul Mas constituie o ramură de contrareglare a sistemului RAA. Produsul Ang(1-7) este considerat agonistul RMas.(Receptorul Mas pentru Ang(1-7) este cuplat cu proteina G, având ca agonist endogen Ang(1-7), rezultat al clivării Angll de către ACE2). Legarea și pătrunderea SARS-Cov-2 în celulă au fost descrise în acest capitol.(R. Kreutz et al, 2020) Problema originii SARS-Cov2 este departe de a fi elucidată cu toate eforturile unei bune părți a lumii științifice de a demonstra, neapărat, originea naturală.

Unul dintre articole mult citate și poate destul de echilibrate și echidistante, versus cele două opinii antagoniste, originea naturală sau prin manipulare genetică (Kristian Andersen et al, *Nature Medicine*, 17 martie 2020) analizând aceste opinii, apreciază optimist, că multe date științifice viitoare vor balansa în favoarea unei dintre ipoteze. Există câteva articole care fac analize, pe bază de argumente științifice, care pledează pentru manipularea genetică a SARS-Cov2 ca și eventual, a altor virusuri, cazul MERS-Cov. (Rossana Segreto, 2020; C. Raina Mac Intyre, 2014; P. Pradhan et al, 2020).

Acad. Victor Voicu
Vicepreședinte al Academiei Române